

Pismo Jovana dukljanskog i barskog arhiepiskopa⁸⁹

Zahvaljuje se za poslani mu palijum i objašnjava šta su apostolski legati učinili u običajima koje treba ispraviti.

Presvetom ocu i gospodaru Inokentiju, Božjom milošću pontifiku, Jovan, ponizni sluga Dukljanske i Barske crkve, koliko dužnu, toliko odanu pokornost (šalje).

Presvetom vašem paternitetu uzvraćam puno zahvalnosti za ukazanu čast palijuma i cjelovitost pontifičke službe, koju ste udostojili da mi povjerite preko gospodara Jovana i gospodara Simona, vaših prijatelja i legata. Ja, pak, u svakom trenutku svoga života za vaš zavjet i za vjernost svetoj Rimskoj crkvi, u svim prilikama imam odani i na sve spreman duh. Inače, označio sam vašoj svetosti sve one koje vaši legati, mudrošću i časnošću, preko Božje milosti, namjeravaju da isprave i urede, za vaš ugled i ugled svete Rimske crkve, jer se i gospodar kralj i cio narod rukovode onim djelima, koja su na svake načine stvorili oni koji su najbliži vašoj svetosti. Ja imam namjeru uskoro da pošaljem vašoj svetosti moje glasnike, koji će vašem paternitetu potpunije objasniti moju pokornost.

"U ime Oca i Sina i Svetoga Duha. Mi, kapelan Jovan i podđakon Simon, Inokentija pape Trećeg poslanici Svete stolice, u namjeri da se odstrane štetnosti iz polja Gospodnjeg i da su rasad mladih drvaca u svojim vrijednostima učinili korisnijim, vidjeći mnogo toga što treba ispraviti u kleru i narodu Dalmacije i Duklje, koncilima svetih Otaca dostavili smo ove odluke, koje treba obnoviti.

I. Najprije smo odlučili da nijedan episkop ne smije zbog bogatstva da unapređuje bilo koga u svete redove, ili da dopusti da se po nekakvoj cijeni uživaju crkvene beneficije. Kao što je, naime, Gospod savjetovao apostolima: "Zabadava ste dobili, zabadava dajte." (Mat. X, 8), tako se i milost Svetog Duha, koja se koristi u svetim uredbama, ne može prodavati i zato treba teško kazniti onoga koji se ne boji da prodaje darove Duha Svetoga. Zbog toga ovom odlukom određujemo da se svaki episkop, za koga se utvrdi da je to učinio, liši svakog crkvenog dostojanstva i ostane bez nade za pomilovanje, kako onaj koji je dao, tako i onaj koji je vješto blagom primio svete odredbe, te zauvijek da bude odstranjen.

II. Iako Gospodovi sveštenici i oni koji služe u svetom oltaru moraju da žive uzdržljivo, po onome: "Očistite se vi koji nosite sude Gospodnje." (Isa. LII, 11), ipak, priča se da u krajevima Dalmacije i Duklje sveštenici imaju žene, a i da posjeduju crkve. Zato ovom odlukom određujemo da sveštenici i đakoni, zbog prihvaćene dužnosti, ako ostanu sa svojim ženama napuste crkve, osim ako se njihove supruge nisu zavjetovale episkopskoj ruci na uzdržavanje. Naime, prema drugoj odredbi Rimske crkve, oni koji su u braku ne mogu da budu unapređivani u sveštenstvu, iako bi bili dostojni toga, osim ako im nijesu žene umrle ili se zavjetovale na uzdržavanje. Oni, pak, koji su primivši sveštenu službu više voljeli da imaju ljubavnice nego žene, osim ako ih nijesu napustili ili dostojno se pokajali, neka budu sasvim otuđeni iz crkvene službe i časti. Takođe, zabranjujemo da nijedan episkop, osim u četiri doba godine, po uredbi svetih Otaca, ne smije nikoga da unapređuje u svete redove. Naime, samo rimski pontifeks može da rukopolaže đakone u danima Gospodnjim. Kada bi episkop činio rukopoloženje, on bi mogao da donese samo jednu odluku o subđakonu. Onaj, pak, koji je rukopoložen u podđakona, ako bi u toj službi bio revnosan, mogao bi za manje od godinu dana da postane đakon. Ako se bilo koji episkop usudi da se suprotstavi ovome, biće toliko dugo isključen iz udruženih crkvenih redova, sve dok ne dobije pomilovanje od rimskog pontifika.

III. Budući da treba znati kako su, odlukom svetih Otaca, određene u Gospodovom domu crkvene beneficije, prema stepenu i položajima ljudi, odlučili smo da desetine žrtava ili darova, kako za žive, tako i za mrtve, podijelimo na četiri dijela: jedne za episkope, druge za crkve, treće za siromahe, četvrte za klerike. Dijelom za siromahe upravljao bi episkop; dio za crkve čuvao bi arhiprezviter i po nalogu episkopa rado bi ih odmjerio u korist Crkve. Ako se bilo ko od klerika usudi da se ovome suprotstavi, bio bi lišen svog dijela.

⁸⁹ Migne, tomus CCXIV, col. CLXXVIII.

CLXXVIII.

LITTERÆ JOANNIS DIOCLIEN. ET ANTIBAREN. ARCHIEPISCOPI.

Gratias agit pro transmissio pallio, et quid legati apostolici in corrigendis moribus effecerint declarat.

(82) Sanctissimo Patri et domino INNOCENTIO Dei gratia summo pontifici, JOANNES Diocliensis et Antibaren. Ecclesie humilis minister, tam debitam quam devotam obedientiam.

Gratias uberes refero sanctissimæ paternitati vestræ de honore pallii et pontificalis officii plenitudine, quam mihi per dominum Joannem et dominum Simonem familiares et legatos vestros concedere dignati estis. Ego autem omni tempore vite meæ ad devotionem vestram et fidelitatem sanctæ Romanæ Ecclesie promptum habeo animum modis omnibus et paratum. Notum siquidem facio sanctitati vestræ quod præfati legati vestri ea quæ corrigenda et ordinanda fuerunt ita cum prudentia et honestate per Dei gratiam ad honorem vestrum et sanctæ Romanæ Ecclesie tractaverunt, quod dominus rex et totus populus eorum opera commendantes, ad pedes vestræ sanctitatis effecti sunt modis omnibus promptiores. Ego vero in proximo nuntios meos ad pedes vestræ sanctitatis transmittam, qui devotionem meam paternitati vestræ plenius declarabunt.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Nos Joannes capellanus et Simon subdiaconus domini Innocentii papæ tertii, apostolicæ sedis legati, ad evellenda nociva de agro Dominico et virtutum plantaria utiliter inserenda, videntes plura in clero et populo Dalmatiæ et Dioclie corrigenda, de sanctorum Patrum concilii decreta præsentia duximus innovanda.

I. In primis itaque decernimus ut nullus episcopus aliquem ad sacros ordines per pecuniam promovere, seu ecclesiastica beneficia alicui pretio interveniente concedere præsumat. Cum enim Dominus præceperit apostolis: Gratis accepistis, gratis date (Matth. x, 8), et Spiritus sancti gratia venalis esse non possit, quæ in sacris confertur ordinibus, gravi puniendus est pena qui Spiritus sancti dona venalia exponere non veretur. Quocirca præsentii decreto statuimus ut quicumque episcopus hoc agere convictus fuerit omni ecclesiastica careat dignitate, et sine spe restitutionis tam ille qui dederit, quam ille qui scienter sacros ordines pecunia interveniente receperit perpetuo deponatur.

II. Cum Domini sacerdotes et hi qui sacro altari deserviunt, continentur vivere debeant, juxta illud, Mundum qui fertis vasa Domini (Isa. lvi, 11), in partibus Dalmatiæ atque Dioclie sacerdotes et uxores habere et ecclesias tenere dicuntur. Quocirca præsentii decreto statuimus ut sacerdotes et diacones ante susceptum officium, nisi eorum conjuges in manu episcopi votum fecerint continentia, uxores habentes cum ipsis manent et Ecclesias dimittant. Non enim possunt, secundum ordinem Romanæ Ecclesie, manentes in conjugio, nisi defunctis uxoribus aut continentiam votentibus, si digni inventi fuerint, ad sacerdotium promoveri. Illi vero qui, post susceptum sacerdotium vel diaconatus honorem, adulteras potius quam uxores accepisse probantur, nisi eas dimiserint, et di-

(83) Vide supra lib. I epist. 525, 555.

A. gnam egerint penitentiam, ab officio et beneficio ecclesiastico fiant penitus alieni. Prohibemus etiam ne aliquis episcopus, nisi in quatuor temporibus juxta sanctorum Patrum constitutionem, aliquem ad sacros ordines promovere præsumat. Solus enim Romanus pontifex Dominicis diebus subdiaconos ordinare potest. Cui autem episcopus ordinationem fecerit, non nisi unum ordinem a subdiacono et supra conferre præsumat. Ordinatus autem in subdiaconum ad minus per annum in eodem officio deserviat, et diaconus similiter faciat. Quicumque autem episcopus contra hoc venire præsumperit, tandiu a conferendis ordinibus absteineat, donec a Romano pontifice misericordiam consequatur.

III. Quoniam secundum gradus et ordines personarum beneficia ecclesiastica in domo Domini, secundum sanctorum Patrum constitutionem, distributa noscuntur; decernimus ut decimæ seu oblationes fidelium tam pro vivis quam pro defunctis in quatuor partibus dividantur: quarum una sit episcopi, alia ecclesiarum, tertia pauperum, quarta clericorum. Portionem quidem pauperum episcopus administret; portionem vero ecclesiarum archiepiscopus conservet et ex mandato episcopi in usibus Ecclesie fideliter expendat. Quicumque autem clericorum contra hoc venire præsumperit, sua portione privetur.

IV. Districtius inhibemus ne aliquis sacerdos filii sui vel filie spiritualis privatam confessionem alicui revelare præsumat. Quod si facere convictus fuerit, officio et beneficio ecclesiastico perpetuo spoliatur. Idem dicimus de quolibet clerico qui de homicidio, adulterio, perjurio, falso testimonio publice accusatus fuerit et convictus.

V. Cum terrenarum potestatum nuntiis sive ministris honor exhibeatur ab omnibus, multo magis ministris Dei honor a laicis exhibendus est; a quibus eis non solum divina celebrantur officia, verum etiam sacrum baptismum et corpus Domini et penitentiam et cætera ecclesiastica sacramenta jugiter ministrantur. Quapropter, juxta decretum domini Innocentii Papæ II (83), districtius inhibemus ne aliquis in personam episcopi sive sacerdotis vel cujuslibet clerici vel religiosi viri violentas manus injicere præsumat. Quicumque autem hoc attentaverit, tandiu excommunicatus maneat, donec de tanta præsumptione satisfacturus, apostolico se conspectui repræsentet, vel ab ejus legato, præstita congrua satisfactione, absolutionis beneficium consequatur. Similiter sub excommunicatione prohibemus ne aliquis laicus clericum ad peregrina judicia trahere præsumat, veluti candentis ferri vel aquæ vel cujuslibet alterius iudicii. Non enim pertinet ad laicum clericum judicare. Si autem clericus peccaverit, ab archiepiscopo vel episcopo vel etiam prelato suo aut Romano pontifice, si necesse fuerit, judicetur.

VI. Cum sacrosancta Romana Ecclesia, quæ mater est omnium Ecclesiarum et magistra, decreverit ut nullus Christianus usque ad septimum consanguinitatis gradum conjugium contrahere præsumat, grave nimis est et divini dignum animadversione iudicii quod, in partibus Dalmatiæ ac Dioclie, a multis factum in veritate comperimus, ut homines Dei timorem non habentes cum consanguineis in quarto et quinto gradu, vel infra, contra sanctorum Patrum constitutionem, conjugia contrahere non formident. Quapropter præsentii decreto statuimus ut quicumque in quarto gradu præsertim, vel infra, conjugia habere convincitur, nisi ad mandatum Ecclesie satisfecerit et a sua consanguinitatis incesta conjunctione recesserit, tandiu maneat excommunicatus et ab omnibus Ecclesie sacramentis separatus, donec a nefaria copula separetur et ad mandatum Ecclesie satisfaciatur.

VII. Item præcipimus ut clerici rasuram et tonsuram teneant clericalem. Qui autem hoc non fe-

IV. Najstrože zabranjujemo svakom svešteniku da ličnu ispovijest svoga duhovnog sina ili kćeri otkrije nekome. Ako se dokaže da je učinio nešto takvo, neka bude zauvijek lišen crkvene službe i beneficije. Naređujemo da svaki klerik za ubistvo, preljubu, krivokletstvo, lažno svjedočenje bude javno optužen i osuđen.

V. Pošto glasnike ili sluge ovozemaljskih moći poštuju svi, onda bi narod morao mnogo više da poštuje sluge Božje, jer oni njima ne samo što pružaju božanska djela, već im, takođe, neprekidno pribavljaju sveto krštenje, tijelo Gospodovo i ostale crkvene svete tajne. Stoga, prema odluci gospodara pape Inokentija II, najstrože zabranjujemo da se bilo ko usudi da stavi nasilničku ruku na ličnost episkopa, sveštenika, bilo koga od klerika ili religioznog čovjeka. Ali, ako bi neko to pokušao, onda bi toliko dugo ostao ekskomuniciran, sve dok se, toliko dugo čekajući da dobije oprostjenje, ne izloži apostolskom preispitivanju, ili preispitivanju njegovog legata, kako bi dobio dobročinstvo oprostjenja u harmoničnoj, izvrsnoj satisfakciji. Isto tako, pod prijetnjom ekskomunikacije, zabranjujemo svakom građaninu da se usudi da podvrgne klerika bezbožnoj presudi, kao što su usijani okovi, progonstvo iz zemlje ili bilo čemu sličnom. Jer ne može građanin da sudi kleriku. Ako je, pak, klerik pogriješio, onda, ako je neophodno, treba da mu sudi arhiepiskop, episkop ili njegov prelat, ili rimski pontifeks.

VI. Pošto je Rimaska crkva, koja je majka i učiteljica svih crkava, zabranila da nijedan Hrišćanin ne smije da sklapa brak sve do sedmog stepena srodstva, vrlo je teško da se prikladno odredi kazna božanske presude, jer, kako smo saznali od mnogih da je to istina, u krajevima Dalmacije i Duklje ljudi se ne plaše Boga da se žene u četvrtom ili petom stepenu srodstva, ili još manjem, iako je to protivno odluci Svetih Otaca. Zato ovim dekretom utvrđujemo da je kriv svako ko ima bračne veze u petom, osobito u četvrtom rodbinskom stepenu, ili još manjem, osim ako mu to nije dozvoljeno po nalogu Crkve, i u svom srodstvu odstupa od incestne veze, i da će on ostati tako dugo ekskomuniciran i izdvojen od svih crkava, sve dok se ne odvoji od bezbožne veze i ne udovolji zapovijesti Crkve.

VII. Takođe, naređujemo da klerici moraju da imaju klerikalno brijanje glave i šišanje (tonsura). Ko ne bi ovo činio, bio bi na to prinuđen od episkopa kanonskom strogošću.

VIII. Kad bi u zemljama postojale dvije vlasti od Boga stvorene, duhovna i svjetovna, i jedna bi imala da sudi za duhovne i crkvene stvari, a druga za svjetovne stvari, onda, bilo koji svjetovnjak koji bi se osmjelio da presudi da odustane od Crkve i crkvenih ljudi, učinio bi tešku grešku. Zato, ovim dekretom, voljom svemogućeg Boga, blaženih apostola Petra i Pavla i gospodara pape Inokentija, određujemo da svaki klerik, koji bi se zbog svjetovne vlasti odrekao Crkve i crkvenih beneficija, kako bi dobio onoliko koliko se odrekao, ostane vezan u okove ekskomunikacije, sve dok se ne pokori zapovijesti Crkve, a onaj koji je stvarno radio protiv svetih zakona neka bude (ostane) bezvrijedan i ništavan. One, pak, svetovnjake, koji bi se nasuprot ove odluke odrekli crkava, ili bi stavili nasilničku ruku na crkvene ljude, želimo da ih preko episkopa opomenemo da će, ako se prikladno ne pokaju, istom odlukom ostati vezani u okove ekskomunikacije.

IX. Ekskomuniciramo sve one koji bespravno drže crkvena blaga, sve dok ih ne vrate, kao i one koji drže u ropstvu Latine, osim ako im ne vrate slobodu, jer su već dobili oduzeta blaga.

X. Takođe, ekskomuniciramo sve one koji su napustili sopstvene žene, ili će ih napustiti, bez odluke Crkve, sve dok se ne vrate njima.

XI. Zabranjujemo da sinovi prezvitera i oni koji nijesu rođeni u zakonitom braku pristupe svetim redovima.

XII. Isto tako zabranjujemo da se uvede u sveštenstvo neko ko nije napunio trideset godina.

Ja, brat Jovan, kapelan gospodara pape, poslanik Apostolske stolice, pisao i potpisao.

Ja, brat Simon, podđakon gospodara pape, poslanik Apostolske stolice, potpisao.

Ja, Jovan, arhiepiskop Dukljanski i Barski, potpisao.

Ja, Dominik, arhiprezviter Arban., potpisao.

Ja, Petar, episkop Skvarinski, potpisao.

Ja, Jovan, episkop Polatinski, potpisao.

Ja, Petar, episkop Arvastinenski, potpisao.

Ja, Dominik, episkop Svački, potpisao.

Ja, Natalis, episkop Ulcinjski, potpisao.

Ja, Teodor, episkop Saranenski, potpisao."

erit, ab episcopo districtione canonica compellatur. **A**

VIII. Cum duæ sint in terris potestates a Domino constitutæ, spiritualis videlicet et secularis; et una de spiritualibus et ecclesiasticis, altera de secularibus habeat judicare, grave committit peccatum quicumque laicus vel Ecclesiam donare vel ecclesiasticas personas judicare præsumit. Quocirca præsentis decreto statuimus auctoritate Dei omnipotentis et beatorum apostolorum Petri et Pauli et domini papæ Innocentii, ut quicumque clericus de manu laica Ecclesiam vel ecclesiastica beneficia receperit, tam qui dederit quam qui receperit, tandiu excommunicationis vinculo teneatur astrictus, donec ad mandatum Ecclesiæ plenarie satisfaciatur; et quod contra sacros canones factum fuerit irritum habeatur et vacuum. Illos autem laicos, qui ante constitutionem istam Ecclesias donaverunt vel in ecclesiasticas personas manus injecerunt violentas, volumus per episcopos tertio commoneri; et nisi pœnitentiam egerint competentem, eadem sententia teneantur astricti. **B**

IX. Excommunicamus omnes illos qui thesauros Ecclesiarum injuste detinent, donec restituant, et eos qui Latinos detinent in servitute, nisi, recepta pecunia quam dederunt, eos pristinæ restituant libertati.

X. Item excommunicamus omnes illos qui proprias dimiserunt uxores vel de cætero dimiserint sine iudicio Ecclesiæ, donec ad ipsas revertantur.

XI. Prohibemus etiam ut filii presbyterorum et qui de legitimo non sunt nati matrimonio ad sacros ordines non accedant.

XII. Similiter prohibemus ut nullus ordinetur in sacerdotem, nisi trigesimum expleverit annum.

Ego frater Joannes domini papæ capellanus, apostolicæ sedis legatus, scripsi et subscripsi.

Ego frater Simon domini papæ subdiaconus, apostolicæ sedis legatus, subscripsi.

Ego Joannes Diocliensis et Antibarensis archiepiscopus subscripsi. **C**

Ego Dominicus archipresbyter Arban. subscripsi.

Ego Petrus Scuarin. episcopus subscripsi.

Ego Joannes Polatinen. episcopus subscripsi.

Ego Petrus Arvastinen. episcopus subscripsi.

Ego Dominicus Soacinen. episcopus subscripsi.

Ego Natalis Dulcinen. episcopus subscripsi.

Ego Theodorus Sareanen. episcopus subscripsi.

Barskom arhiepiskopu⁹⁰
O episkopu Svačkom, krivcu za ubistvo.
(Lateran, VII Ide Septembra)

Kada je nedavno Apostolskoj stolici došao naš vrlo poštovani brat B., episkop Svački, jer se o njemu govorilo da je okrivljen za zločin ubistva, ponizno moleći se pred nama i našom braćom, tražio je milosrđe Apostolske stolice. Ali, pošto mi nijesmo bili istinski upoznati o tom djelu, o njegovom postupku brižljivo smo zatražili razjašnjenje od ljubljenih sinova naših, Jovana kapelana i Simona podđakona, koji su istinu o toj stvari potpunije saznali dok su u krajevima Duklje vršili dužnost poslanika, i zato smo se uzdali u njihovo tvrđenje da su, kada su došli u provinciju Gornje Dalmacije, od većeg dijela klera i naroda svačkog doznali za tužbu protiv okrivljenog episkopa radi ubistva. Kada su, pak, pristupili njegovoj Crkvi, u prisustvu istog klera i naroda svačkog, koji se skupio radi uobičajenih misa, neko od građana, po imenu S., dao im je pisamce o krivici, pozivajući se na pouzdane svjedoke da je episkop krivac za izvršeno ubistvo. Uistinu, episkop je iznio dokaz opravdanja, u kome se, kako se priča, zaklinje sa dva episkopa da nije izvršio to ubistvo, niti je naredio da se izvrši i da se namučio da dokaže svoju nevinost. Jer i u tvojoj izjavi o nevinosti i u izjavi onih episkopa, koji su, kažu, bili sasvim potkupljeni, otkrili su potpunu laž, pošto od njih nisu našli nikakvu zakletvu. Stoga, kao sam razlog da se skandal smiri kod naroda, oni (poslanici) su naveli da se to treba sprovesti po pravnom uređenju, a primanjem istaknutih svjedoka u Barski koncil željeli su da saznaju punu istinu. Njihov odgovor je bio takav da on nije niti učinio, niti poručio izvršeno ubistvo, pa su tako neprijateljski svjedoci postali njegovi glavni svjedoci. I, pošto je od strane T. i I. prezvitera, za izvršeno ubistvo proglašen nevinim, bilo je logično da se očekuje što je, po traženju pomenutog poricatelja T. i njega uvrstio u prezvitere, čime je priznao da je pogriješio. Uistinu, kada su poslanici sljedećeg dana zatražili od njih da im lično iznesu šta su uradili, oni su im u tvojoj prisutnosti i prisutnosti episkopa, koji su se skupili na koncil, odgovorili mitrom i prstenom pečatnjakom, što si isto ponovio poslije nekoliko dana ističući da za ovo želiš da se ide u Apostolsku stolicu; pa je njemu i protivnim glasnicima određen siguran termin od strane već pomenutih poslanika. Uostalom, evo šta je pomenuti episkop otkrio nama i našoj braći: priznao je i nije poricao da je prethodnog T. uvrstio u prezvitere, jer je ovaj odobravao samu tužbu za ubistvo i vjerovao da je ona ispravno učinjena, a kako je sa istim bio prijatelj, nije mogao sasvim da ne zna za njegovo djelo. Pošto je, dakle, po volji Apostola, episkop morao da ima dobar dokaz, kako za ove koji su unutra, tako i za one napolju, i koji je postavljen baš zato da se brine o drugima i dužan je da svojim primjerom pokazuje kako treba drugi da postupaju u domu Gospodovom, on, ipak, nije mario za pokajanje zbog sjećanja na izvršeni zločin i isticao je razgovijetno dostojanstvo sveštenika. Mi, pazeći na to da je Bogu draži onaj koji mu revnosno služi u nižem stepenu, nego onaj koji teži uzvišenijem položaju, uprkos negodovanju drugih, samog episkopa brižljivo smo opomenuli da će pošto mu se ukinu episkopska obilježja, osim pontifičkog položaja kod svog Tvorca, svakako izgubiti i službu. Ipak, on je očigledno bio prihvaćen sa niskim duhom i sa otrcanom dušom, jer smo mi, oslanjajući se na vrijedne pohvale, povjerovali njegovom načinu života. Uostalom, budući da je bez naše zabrane i zabrane klera mogao da čini ništavnosti, pošto zbog, nas nesigurnosti mjesta, sami o njemu ne možemo da odlučujemo, na tvoju molbu odlučili smo da pošaljemo tvome fraternitetu apostolsko pismo, sa zapovješću da mu naložite da se kompetentno postara, što je neophodno, za blaga Svačkog episkopata, a treba i unaprijed da se predvidi njegova namjera, kako ne bi došlo do slabljenja temporalija (svjetovnog prava i prihoda katoličkog sveštenika). Baš zato, treba u tvojoj prisutnosti da se označe ličnima imenima oni, koje je on, suprotno pravdi, opljačkao, i drugi, koji su mu na ruke predavali opljačkana crkvena blaga. Želimo i zahtijevamo, ako pronadeš da nešto takvo postoji, da ga natjeraš prvog poimenično da vrati ono što im je oduzeto, a druge javno da ekskomuniciraš i tako ekskomunicirane učiniš da budu sasvim isključeni sve dok nepravdu stradanjem ne s. c., etc. t.t.l.a.s.a.u.a.

Datum Lateran, VII ide septembra. (1199.)

⁹⁰ Migne, tomus CCXIV, col. CLXXX.

CLXXX.

ANTIBARENSI ARCHIEPISCOPO.

De Soacensi episcopo, homicidii reo.

(Laterani, vii Id. Septembris.)

Cum accessisset nuper ad apostolicam sedem venerabilis frater noster B. Soacensis episcopus, super eo quod dicebatur de homicidii crimine infamatus coram nobis et fratribus nostris misericordiam sedis apostolicæ suppliciter implorabat. Cum autem nobis de facti serie non constaret, de processu ipsius a dilectis filiis Joanne capellano et Simone subdiacono nostris, qui rei veritatem plenius cognoverunt, dum in partibus Diocliæ legationis officio fungerentur, inquisivimus diligenter; et quorum assertione tenuimus quod cum ingressi provinciam Dalmatiæ superioris fuissent, a majore parte cleri et populi Soacensi de reatu homicidii dictum invenerunt episcopum infamatum. Cum autem ad ipsius Ecclesiam accessissent, in præsentia ejusdem cleri et populi Soacensis infra missarum solemniam quidam de civibus, S. nomine, libellum ipsis accusationis porrexit, asserens se testibus probatorum quod episcopus reus esset homicidii perpetrati. Episcopus vero per instrumentum purgationis oblatum, quo jurasse cum duobus episcopis dicebatur se nec fecisse homicidium illud nec fieri præcepisse, innocentiam suam ostendere satagebat. Quod tam tua quam illorum episcoporum assertione qui compurgatores fuisse dicebantur, falsum penitus repererunt, cum nullum a compurgatoribus exhibitum fuerit juramentum. Unde causam ipsam, ut populi scandalum sedaretur, duxerunt juris ordine pertractandam, et per receptionem testium productorum in concilio apud Antibarum congregato, voluerunt per confessionem ipsius intelligere plenius veritatem: cujus fuit tale re-

A sponsum, quod nec fecerat neque præceperat fieri homicidium perpetratum et tam accusatores quam testes inimicos suos existere capitales. Et cum homicidium illud a T. et I. presbyteris assereret perpetratum, objectum fuit ei ab accusatore prædicto quod præscriptum T. in præbyterum ordinat; in quo se confessus est peccavisse. Verum cum dicti legati pariter pertractarent super his quæ coram eis fuerant actitata, die sequenti mitram eis et annulum in tua et episcoporum præsentia, qui convenerant ad concilium, resignavit; quæ ab eisdem post aliquot dies repetiit, asserens se ob hoc velle ad sedem apostolicam proficisci; cui et adversariis pariter datis dimissoriis, certus fuit a jamdictis legatis terminus assignatus. Cæterum inter alia quæ dictus episcopus in nostra et fratrum nostrorum præsentia recognovit, confessus est et non negavit se præfatum T. in presbyterum ordinasse postquam ipsum reatum homicidii audierat et crediderat commisisse; cujus factum, cum familiaris esset ipsius, non poterat penitus ignorare. Cum ergo, secundum Apostolum episcopus bonum testimonium debeat et ab his qui sunt intus et ab his qui sunt foris habere, qui ad curam positus aliorum, in se ipso debet ostendere qualiter alios in domo Domini oporteat conversari, nec perferens memorandi criminis labem, lucidam gerat sacerdotii dignitatem: Nos attendentes quod satius sit Domino inferiori ministerio deservire quam graduum sublimitatem appetere cum scandalo aliorum, episcopum ipsum monuimus diligenter ut postquam episcopalia insignia resignarat, citra pontificale fastigium Creatori suo devotum impenderet amodo famulatum; quod in humilitatis spiritu et contrito animo visus est acceptasse, unde ipsius propositum dignis laudibus commendamus. Cæterum quoniam non sine nostro et cleri posset opprobrio mendicare, cum de provisione ipsius propter locorum incertitudinem deliberare provide non possemus, ad petitionem ipsius, fraternitati tuæ duximus apostolicas litteras destinare, præcipiendo mandantes quatenus de Soacensis episcopatus proventibus ei competenter in necessariis facias provideri, ne pro defectu temporalium rerum propositum ejus valeat impediri. Et quoniam quidam, coram te propriis nominibus designandi, eum dicuntur rebus propriis contra justitiam spoliasse, alii vero manus in eum sacrilegas injecisse; volumus et mandamus ut, si rem ita inveneris se habere, et primos ad ablata reddenda in integrum, appellatione remota, compellas, et alios excommunicatos publice nunties ei; sicut excommunicatos tamdiu facias evitari, donec passo injuriam s. e., etc. t. t. l. a. s. a. u. a.

Datum Laterani, vii Idus Septembris.

Barskom arhiepiskopu⁹¹

O lažnim pismima njemu donijetim i o Dominiku, nekada episkopu Svačkom, koga treba osuditi na strogi zatvor.

Kakvoj teškoj kazni podliježu oni koji se ne boje da falsifikuju apostolska pisma, a skrivaju naša istinska napisana pisma i ne boje se da se sa lažnima služe, vjerujemo da tvoje bratstvo dobro zna. Dakako, doznali smo iz pisama velecijenjenog u Hristu sina našeg Vukana, znamenitog kralja Duklje i, svakako, iz tvojih stalnih pisama, koja si kod Drača predao ljubljennom sinu, bratu Jovanu, našem kapelanu, da si znao kako je Dominik, nekada episkop Svački, u prisutnosti ovog kapelana i ljubljenog nam sina S., našeg podđakona, koji su tada u tim krajevima obavljali poslaničku službu, bio optužen za ubistvo, i na koncilu kod Bara bio lišen pontifičke časti, i da je jednom došao k nama i vraćajući se od nas predao ti je neka pisma, kojih se ti, kako smo to uočili u pismima našeg kapelana, pridržavaš od riječi do riječi, i kojima on prisvaja za sebe od nas njemu vraćenu pontifičku službu. Ti si, vjerujući tim pismima, našeg vrlopoštovanog brata P..., za koga si izjavio da je kanonski izabran za Svačkog episkopa, uklonio iz iste Crkve i, zbog lažnih pisama, pomenutog Dominika vratio u istu Crkvu na predašnje mjesto. Pomenuti, pak, kralj, kao što nas je izvijestio svojim pismima, ne vjerujući da su ona pisma poslana sa našim znanjem, samog Dominika, sada episkopa, povjerio je našem procjenjivanju, ponizno tražeći da ga poučimo šta treba da radi.

(Mi smo veoma pažljivo proučili prepis lažnih pisama i, pošto smo u njima otkrili očigledni falsifikat, bili smo veoma začuđeni što si povjerovao da smo mi poslali takva pisma, kada si morao da znaš da se Apostolska stolica u svojim pismima drži obećanja da sve patrijarhe, arhiepiskope i episkope naziva BRAĆOM, dok ostale, bilo da su to kraljevi, plemići ili ljudi bilo kojeg drugog reda naziva SINOVIMA, a kada se nekoj znamenitoj ličnosti šalju apostolska pisma, njemu se nikada ne obraćamo u množini, kao VAS ili VAŠ, niti se dodaje nešto slično. U lažnim pismima koja su ti predočena, u pozdravu si nazvan VOLJENI U HRISTU SIN, dok si u svim pismima koja smo ti mi ikada poslali mogao da uočiš kako te nazivamo VRLOPOŠTOVANI BRAT. Na ovaj način želimo da te upozorimo da budeš oprezan, kako ne bi bio okružen ili prevaren lažnim pismima, već da nastojiš da brižljivo obratiš pažnju na apostolska pisma, kako na bulu, tako i na formu, a, takođe i na način pisanja u nekom spisu da ne bi ponekad prihvatio istinita pisma za lažna, a lažna za istinita.)

Želimo, naime, da znaš da smo mi zajedno sa našom braćom, kada je često pominjani Dominik došao jednom u Apostolsku stolicu, pažljivo proučili njegovu stvar i poslali njega tebi, zajedno sa našim pismima, koja je trebalo vratiti i čiji prepis, zapečaćen našom bulom, sada šaljemo tebi, budući da je on kao nepriličan čovjek, što pokazuju njegova djela, sakrio istinska pisma, koja smo mu zbog dobrodušnosti Apostolske stolice povjerili, i nije se plašio da ti predoči lažna pisma. Uostalom, kao što priliči onome koji ne želi da odgađa njen blagoslov, tako se i pomenuti Svački episkop sa najvećim zalaganjem trudio da se podvrgne našem procjenjivanju, a uopšte nije vjerovao u pravednost pomenutog Dominika, koji nikako nije dolazio i, znajući za učinjeni falsifikat, mučio se da ga, kako se kaže, natjera da uzme put pod noge i, pošto se zavjetuje da će otići, preseli u krajeve Gornje Ugarske, kako bi nam se zauvijek sklonio s očiju. Pošto želimo da onoga kaznimo za raniju zloupotrebu i očinskom ljubavlju da pomognemo često spominjanom episkopu, tvome bratstvu nalažemo i strogo naređujemo apostolskim pismima da, ako si nekim slučajem došao do njegovih pisama, proglasi njega za potpunog nevaljalca i ništavnog, tako da ga, ako ponovo dođe u ove krajeve, bez ikakvog odugovlačenja i odlaganja apelacije, izdvojiš u neki manastir, gdje bi, strogo izolovan, očekivao kaznu. A episkopa G., ako ne namjeravaš da se poštuje pravednost, odbacivši mu zabranu koja je nastala zbog prigovaranja i apelacije, ponovo da postaviš na njegovo mjesto i vratiš mu ugled, pa tako učiniš da spokojno djeluje u svom episkopatu, dok one, koji bi ti se suprotstavili bilo kakvom nepromišljenošću, treba da ukrotiš crkvenom strogošću.

Datum Lateran, devetog decembra, u trećoj godini našeg pontifikata.

⁹¹ Migne, tomus CCXIV, col. XXXVII (107).

XXXVII (107).

ANTIVARENSI ARCHIEPISCOPO.

De falsis litteris apostolicis ei delatis et de Dominico, quondam Suacensi episcopo, in arctam custodiam detruendo.

(Laterani, Non. Decembris.)

Quam gravi pœnæ subjaceant qui litteras apostolicas falsare non timent et veras nobis impetratas litteras occultantes, falsis uti litteris non verentur, fraternitatem tuam credimus non latere. Ad audientiam siquidem nostram ex litteris charissimi in Christo filii nostri Vulcani, Diocliæ regis illustris, necnon ex tenore litterarum tuarum, quas dilecto filio, fratri Joanni, capellano nostro, apud Durachium direxisti, noveris pervenisse, quod cum Dominicus, quondam Suacensis episcopus, qui, coram eodem capellano et dilecto filio, S. subdiacono nostro, tunc in partibus illis gerentibus legationis officium, fuerat de homicidio accusatus, et in concilio apud Antivarum (108), pontificalem resignaverat dignitatem, ad nostram olim præsentiam accessisset, a nobis rediens quasdam tibi litteras præsentavit, quas de verbo ad verbum in litteris jam dicto capellano nostro ex parte tua directis perspeximus contineri, quibus sibi asserebat a nobis pontificale officium restitutum. Tu vero litteris illis fidem adhibens, venerabilem fratrem nostrum, P..., quem in Suacensem episcopum electum canonicè diceris consecrasse, ab eadem Ecclesia removisti, præfato Dominico, occasione litterarum falsarum, in ipsa Ecclesia restituto. Præfatus autem rex, sicut suis nobis litteris intimavit, non credens litteras illas ex nostra conscientia emanasse, tam ipsum Dominicum quam præfatum episcopum nostro præcepit conspectui præsentari, humiliter petens rescripto apostolico doceri, quidquid duceremus de ipso negotio statuendum. [Nos, vero, *rescriptum litterarum falsarum* (108*) diligentius intuentes, in eis, tam in continentia quam in dictamine, manifeste deprehendimus falsitatem ac in hoc fuimus *non modicum* (109) admirati, quod tu tales litteras a nobis credideras emanasse, cum præsertim scire debeas sedem apostolicam in suis litteris consuetudinem hanc tenere ut universos patriarchas, archiepiscopos et episcopos FRATRES, cæteros autem, sive reges sint sive principes, vel alios homines cujuscunque ordinis, FILIOS, in nostris lit-

teris appellemus: et, cum uni tantum personæ litteræ apostolicæ dirigantur, nunquam ei loquamur in plurali, ut vos sive VESTER, vel his similia, in ipsis litteris apponantur (110). In falsis autem tibi litteris præsentatis, in salutatione, DILECTUS IN CHRISTO FILIUS (111) vocabaris, cum in omnibus litteris, quas aliquando tibi transmisimus, te videre potueris a nobis FRATREM VENERABILEM appellatum; propter quod, sic esse te volumus in consimilibus circumspectum ut per falsas litteras denuo nequeas circumveniri, vel falli, sed (112) sic litteras apostolicas studeas diligentius intueri, tam in bulla, quam filio, tam etiam in (113) charta quam stylo, quod veras pro falsis et falsas pro veris aliquo modo non admittas.] Scire namque te volumus quod, cum sæpefatus Dominicus olim ad apostolicam sedem accessisset, nos, cum fratribus nostris examinantes diligentius causam ipsius, eum ad te duximus cum nostris litteris remittendum, quarum rescriptum nunc tibi sub bulla nostra mittimus *interclusum* (114), sed ipse, tanquam homo iniquus, sicut ejus opera manifestant, veras litteras suppressens quas ex benignitate sedis apostolicæ concesseramus eidem, falsas tibi non timuit litteras præsentare. Cæterum, quia dignum est ut qui nobis benedictionem prolongetur ab ea, et præfatus Suacensis episcopus non sine labore maximo se curavit nostro conspectui præsentare, jam dicto Dominico, tanquam qui de sua justitia diflidebat et remordebat eum præscriptæ conscientia falsitatis, minime veniente, imo, licet, ut dicitur, iter arripuerit veniendi ac promiserit se venturum, ad partes tamen S. Ungariæ se transtulit, ut nostram præsentiam declinaret: volentes et illum de sua præsumptione punire et sæpenominate episcopo paterna succurrere pietate, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus et districtè præcipimus quatenus, si forte occasione litterarum illarum in aliquo processisti, irritum denuntians penitus et inane, jam dictum Dominicum, si denuo venire ad partes illas præsumserit, omni dilationis occasione et appellatione postposita, in aliquo facias monasterio districti ordinis, ad agendam pœnitentiam, arcte retrudi. Prænominatum autem G. episcopum, si præmissis veritas suffragatur, in suo loco et dignitate, sublato contradictionis et appellationis obstaculo, restituas et facias in episcopatu suo pacifice permanere, illos ecclesiastica districtione compescens, qui se tibi duxerint temeritate qualibet opponendos.

Datum Lateran., Non Decembris, pontificatus nostri anno tertio

Rosanskom arhiepiskopu⁹²
Njemu samom odgovara na određena pitanja
(Kao gore, II, kal. januara)

Zato što za ove stvari, koje kod tebe izazivaju određenu sumnju, nastojiš da tražiš naš savjet i za ono što pastirska služba zahtijeva da treba izvršavati, nastojiš da dobiješ pomoć Apostolske stolice, tvoju marljivost dostojnim pohvalama preporučujemo Bogu i tvojim zahtjevima svim srcem udovoljavamo. Svakako, obaviješteni smo da u tvojoj dijecezi otac i sin majku i kćerku, dva rođaka dvije rođakinje, te ujak i unuk dvije sestre uzimaju za žene, pa tako i majka i žena tuđe dijete krštavaju. Osim toga, baš u tvojoj dijecezi oni koji se nalaze između trećeg i sedmog stepena srodstva sklapaju među sobom brakove, što su, vjerovatno, preuzeli iz drevnog običaja. Takođe, neki latinski sveštenici u svojim domovima drže konkubine i ne boje se da ih zaruče, a kad neka od njih umre ili prebjegne drugom svešteniku, smjesta dovode drugu i tako, na sramotu sveštenečkog reda, ostaju uvijek sa ženom. Takođe, opati i sveštenici tvoje dijeceze pozvani u Sinod odbijaju da dođu, govoreći da nijesu navikli da dolaze tamo, pa tako tvoju jurisdikciju u ovim, kao i u drugim stvarima odbacuju, a tvojim razlozima, kao što se vidi, preziru i da odgovore. A kada želiš da obiđeš manastire, koji su, kao što se zna, u tvojoj nadležnosti, da sveštenike dužnim ukorom osudiš za pomenuta zastranjivanja, oni sami sprečavaju apelaciju (poziv višem crkvenom sudu), tako što se sklanjaju od tvog poučavanja. Ovome još i to, da se kapelani Rosanskog kaštela ne boje ponekad da sjedinjuju brakove, koje ne smiju da sjedinjavaju, a da razdvajaju brakove, koje ne smiju da razdvajaju, jer, svakako, nijesu dužni da presuđuju o brakovima. Stoga, zato što otac i sin sa majkom i kćerkom, dva rođaka sa dvije rođakinje, ujak i unuk sa dvijema sestrama sklapaju brakove, tebe smo poučili kako treba da se odgovori na to, jer je moguće da svi rođaci po mužu postanu rođaci po ženi, a svi rođaci po ženi postanu rođaci po mužu. Tako, očigledno iz braka između rođaka po mužu i ženi, baš nikakva svojština nije spojiva, pa zbog toga treba zabraniti brak među njima. Takođe, ma koliko muž i žena krštavali tuđe dijete, ipak nikakvo ih kumstvo ne spaja, pošto su u bračnoj vezi i zato ih ne treba sprečavati da se vrate svojoj dužnosti. Isto tako, pošto su u svetim kanonima određeni stepeni srodstva i pošto je sa njima zabranjeno da se sklapa brak ispod granice sedmog stepena, a kako se ovi ne bi sklapali ispod tog stepena, moraš javno da ih zabraniš i one, koji su to uradili, kazniš crkvenom strogošću, kako bi odbacili taj običaj, koga je bolje nazvati zavodjenjem. A kako sveštenici Latini ne mogu da sklapaju nikakve bračne veze, niti im je dozvoljeno da imaju konkubine, onda latinske prezvitere tvoje dijeceze, koji, iako opomenuti od tebe, ne žele da se okanu svog uživanja, isključenjem iz službe i ukidanjem beneficija da ih prinudiš na to, i zbog toga ti, apostolskom voljom, dozvoljavamo punu slobodu odlučivanja. Slično, dijeceske opate i sveštenike, koji su ti zakonski podložni i koji, iako pozvani, odbijaju da dolaze u tvoj sinod, sve dok ih ne dovedeš u sami Sinod treba da ozakoniš da je protivno kanonskim odredbama i da ih preko kanonske cenzure prinudiš da dolaze u Sinod i da tebi pružaju dužno poštovanje i pokornost. Osim toga, kapelanima Rosanskog kaštela, kao što dolikuje, strogo da zabraniš, što i ne smiju, da odlučuju o brakovima - koje treba potvrđivati, a koje raspuštati. Ako se neki tvrdoglavo suprotstavljaju ovome, možeš da ih kazniš kanonskom strogošću. Ako se, pak, apelacija nađe, ne kod onih koji su u bjekstvu, već kod onih koji su zatečeni, tvojoj moći dopuštamo da postupaš odvažnije na način koji ti je predočen, kako se apelacija ne bi odbacila i da se ne bi, možda, upotrijebila u osujećivanju crkvenog učenja. Dakle, nikome etc., nije dozvoljeno da prekrši ovu stranu naše koncesije etc.

Datum kao gore, II kalend. januara. (1199-1200)

⁹² Migne, tomus CCXIV, col. CCLXI. Kopija ovog pisma upućena je barskom arhiepiskopu.

CCLXI.

ROSANENSI ARCHIEPISCOPO.

*Ipsi ad certas questiones respondet.**(Ut supra, 11 Kal. Jan.)*

3

(123) Quod super his articulis qui tibi aliquam dubitationem inducunt nostrum ducis consilium requirendum, et ad ea exsequenda quæ officium postulant pastorale, apostolicæ sedis procuras auxilium invocare, sollicitudinem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, et postulationibus tuis grato animo respondemus. Significati siquidem nobis quod in diœcesi tua pater et filius matrem et filiam, duo cognati duas cognatas, avunculus et nepos duas sorores ducunt in conjuges, et mater et uxor simul baptizant puerum alienum, quidam præterea tuæ diœcesis infra tertium et septimum gradum consanguinitatis se contingentes, matrimonia adinvicem contrahunt, hoc sibi licere de antiqua consuetudine asserentes. Quidam etiam sacerdotes Latini habent in suis domibus concubinas, et nonnulli aliquas sibi non metuunt desponsare et cum earum aliqua mortua fuerit vel ab aliquo sacerdotum ejecta, confestim aliam introducunt, et in ignominiam clericalis ordinis taliter permanent uxorati. Item abbates et sacerdotes tuæ diœcesis ad synodum tuam venire renuunt convocati, dicentes veniendi ad synodum consuetudinem non habere; et sic jurisdictionem tuam tam in his quam in aliis contemnentes, de rationibus tuis tibi, sicut tenentur, negligunt respondere. Et cum ad monasteria vis accedere, sicut ad tuum dignoscitur officium pertinere, vel sacerdotes super prædictis excessibus animadversione debita castigare, ipsi appellationis obstaculum interponunt, ut tuam taliter effugiant disciplinam. Ad hæc, capellani castelli Rosanensis aliquando matrimonia non jungenda conjungere et alia non dividenda dividere non verentur, licet ipsi non debeant de matrimoniis judicare. Super eo igitur quod pater et filius cum mater et filia, et duo cognati cum duabus cognatis, avunculus et nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi duximus respondendum, quod licet omnes consanguinei viri sint affines uxoris, et omnes consanguinei uxoris affines sint viri, inter consanguineos tamen viri et consanguineos uxoris ex eorumdem viri videlicet et uxoris

conjugio nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Quamvis etiam vir et uxor alienum puerum teneant in baptismo, nulla tamen inter eosdem virum et uxorem contrahitur compaternitas, cum una caro sint per copulam conjugalem, et ideo reddere sibi debitum minime prohibentur. Item cum in sacris canonibus gradus sint consanguinitatis distincti et per eosdem inhibitur ut nullus infra septimum gradum consanguinitatis linea attingentem sibi audeat in matrimonium copulare, ne infra gradus eosdem contrahantur debes publice inhibere et præsumptores ecclesiastica districtione punire, non obstante consuetudine, quæ dicenda est potius corruptela. Cum autem sacerdotes Latini nullas sibi possint matrimonialiter copulare nec illis habere liceat concubinas, ut Latinos presbyteros tuæ diœcesis, qui a te commoniti a sua noluerint præsumptione desistere, per suspensionem officiorum et beneficiorum subtractionem ad id compellere valeas, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Similiter etiam abbates et sacerdotes diœcesana tibi lege subjectos, qui ad tuam contemnunt synodum venire vocati, dummodo in ipsa synodo non ducas aliquid statuendum quod forte canonicis obviet institutis, per censuram ecclesiasticam ad synodum ipsam venire compellas et debitam tibi reverentiam et obedientiam exhibere. Capellani præterea castelli Rosanensis firmiter sub qua convenit districtione prohibeas ne, sicut non debent, super confirmandis vel dimittendis matrimoniis exerceant aliquam potestatem. Quod si forte contumaces extiterint, canonica eos poteris severitate punire. Cum autem appellatio sit inventa, non in diffugium opprimentium, sed in refugium oppressorum, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut juxta formam præmissam procedere valeas, non obstante appellationis objecta, si qua forsan fuerit interposita in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ. Nulli ergo, etc., liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, etc.

Datum, *ut supra*, 11 Kalend. Januarii.